

Brouwer, Adriaen

(OUDENAARDE 1606 ? - AMSTERDAM 1638)

Hij wordt voor 't eerst vermeld in 1626, in Amsterdam. In 1627 heet hij de 'Constrijken en wijtberoemden Jongman Adriaen Brouwer, Schilder van Haarlem'. Men neemt aan dat hij al vanaf 1620/21 in Noord-Nederland was en bij Frans Hals in Haarlem leerde. In 1631/32 werd hij als meester in het gilde in Antwerpen ingeschreven. Brouwer legde de grondslag voor de uitbeelding van het herberginterieur met boeren.

Lit.: HOFSTEDE DE GROOT, III, blz. 587 e.d. / W. von Bode, *Adriaen Brouwer*, Berlijn, 1924. / G. Knuttel, *Adriaen Brouwer*, Den Haag, 1962. / MARTIN 1970, blz. 11 e.v. / M. Klinge, tent.cat. *Adriaen Brouwer, David Teniers the Younger*, Kunsthandel Noortman & Brod, New York & Maastricht, 1982. / K. Renger, tent.cat. *Adriaen Brouwer und das niederländische Bauerngenre 1600-1660*, München, 1986.

26 Boerenherberg Zie kleurafb. blz. 86

Inv.nr. 146-1946

Paneel, 27 x 35 cm.

Toest.: kleine verspreide retouches.

Rest.: 1955 (VERSLAG 1955, blz. 7)

Verso: papier met opschrift in Bredius' hand (zie beneden)

Herk.: ? bezit van Pieter Lucasz. van de Venne, vóór 1658 verkocht aan Dirck Bleker (zie beneden). / Veil. W. Gruyter (Amsterdam), Amsterdam (Brakke grond), 24 oktober 1882, nr. 15, met afb. / Verz. A. Vollon, Parijs; Kunsth. F. Kleinberger, Parijs; voor 1910 in verz. Bredius (Hofstede de Groot). / Geschenk van J.O. Kronig, 1928 (Med. 1929; verg. Verslag 1928). / Uit het museum ontvreemd op 16 juli 1966, doch reeds de volgende dag, op telefonische aanwijzing van de dief, teruggevonden onder een haringkar. Een naderhand gearresteerde man bekende de dader te zijn geweest (Haagsche Courant 18 juli 1966 en 4 januari 1967).

Lit.: HOFSTEDE DE GROOT, III, 1910, blz. 613, nr. 68, met bes. / VERSLAG 1928, blz. 10. / MED. 1929. / KNUTTTEL 1933, nr. 21; Suppl. 1945, nr. 161 / DE WIT, blz. 14. / KNUTTTEL, op.cit. 1962, blz. 92, 111. / BLANKERT 1977, blz. 4, 17, afb. 11.

Op de afbeelding in veil.cat. 1882 is te zien dat de rok van de vrouw toen d.m.v. een overschildering gefatsoeneerd was. Hofstede de Groot (1910) deelt mee dat het stuk kort voor 1658 voor f 150,- of f 200,-

gekocht zou zijn door de Haarlemse schilder Dirck Bleker, wat zou blijken uit een door Bredius gevonden archiefdocument. Knuttel (1962) vermeldt dat het in dit document gaat om een schilderij waarop te zien was hoe een boer zijn hand onder de rok van een vrouw steekt. Hij zal dit van Bredius hebben vernomen, daar de betreffende archiefstukken voor zover mij bekend nooit gepubliceerd werden.

Van het volgende document is een afschrift in Bredius' hand achterop het schilderij geplakt. Op 26 oktober 1658 verklaart Bartholomeus Bleyenbergh, 35 jaar oud, dat hij de 22ste j.l. geweest is in een wijnherberg bij de Regulierstoren: *'als wanneer eenen Dirck Blecker, schilder, daer mede present rondelijck bekende, dat hij van (Pieter van de Venne Lucasz.) eenige jaren geleden ontfangen hadde seecker stuckge schilderijtje, daer in uytgebeelt stont een mannetje dat een vROUTGE oneerlijck aentaste, gedaen door eenen Adriaen Brouwer, vermaert Schilder, en dat (hy toen) mede behoort (heeft), dat de voorn. Bleker nopende de questie die wegens de prijs van 't voors schilderijtgen tusschen hem ende den requirant was, te weeten of hij Blecker daer twee honderd gulden voor hadde beloofd, soo de requirant zijde, dan off het hondertvijftich gulden was, soo den selven Blecker sustineerde, socht ende presenteert t'accorderen, doch dat van 't accoort naardien tijt niet en viel'*.¹

In een ander document verklaart op 2 november 1658 de 35-jarige Bartholomeus Blydenbergh voor Pieter van de Venne te Amsterdam dat hij: *'omtrent een maent verleden (is) geweest ten huuse van eenen Otto Roelofs, wonende omtrent de Regulierstooren, alwaer mede was eenen Dirck Bleker, Schilder, wonende tot Heemstede, delwelcke bekende ende zeyde dat hij van den requirant hadde ontfangen eenige jaren verleden een stuckje schilderij, gedaen door Adriaen Brouwer, konstryck schilder, zynde 't Subject een vrouwtje, dat van een mannetje oneerlijck wierde aengetast, over de waerde van welck schilderijtje de gemelte Bleker met den requirant sochte te accorderen, zeggende den requirant dat hetzelve stuckje waerdig was tweehonderd guldens en de gemelte Bleker dat het maer honderd en vijftig waerdig was'*.²

Knuttel vervolgt dat Bredius' document de identificatie niet zeker maakt, daar dit onderwerp vaker bij Brouwer voorkomt. Als voorbeeld vermeldt hij het enige andere schilderij van de meester met daarop het motief van een man die een vrouw onder de rok tast, n.l. een 'Herberg-scène' voorheen in de verzameling Sir Edmund Bacon.³ Voorts acht Knuttel ons stuk (dat hij, waarschijnlijk per abuis, betiteld als 'The Drinking Song') om stilistische redenen niet door Brouwer zelf, maar door een navolger geschilderd.

Ons schilderij lijkt mij 17de eeuws en van goede kwaliteit, maar geen eigenhandige Brouwer. De gezichten doen aan Pieter de Bloot denken (verg. cat.nr. 15).

Addendum 1990: Een andere versie van cat.nr. 20 verscheen op veil. Amsterdam (Sotheby), 10 november 1985, met afb. als manier van P. Quast.

- ¹ Gemeentearchief Amsterdam, Prot.not. P.v. Buytene, N.A.A. nr.2748, fol.753; opnieuw getranscribeerd door de heer S.A.C. Dudok van Heel, Gemeentelijke Archiefdienst, Amsterdam.
- ² Gemeentearchief, Amsterdam, prot.not. W.v.Veen, N.A.A. nr. 2874 B., fol. 1607; opgespoord d.m.v. afschrift van wijlen Dr. A. Bredius in diens archief thans op het R.K.D., map D. Bleker, blz. 14, gecorrigeerd door de heer S.A.C. Dudok van Heel.
- ³ Bode, op.cit.,pl 110: aldaar echter afgebeeld in oude, overschilderde toestand, met hand op *boezem*.